

DET INDRE ENERGIMARKED

For at harmonisere og liberalisere EU's indre energimarked har Den Europæiske Union vedtaget foranstaltninger til at opbygge et konkurrencedygtigt, kundecentreret, fleksibelt og ikke-diskriminerende EU-marked med markedsbaserede forsyningspriser. Disse foranstaltninger vedrører markedsadgang, gennemsigtighed og regulering, forbrugerbeskyttelse, sammenkoblinger og forsyningsikkerhed. De styrker de enkelte kunders, energifællesskabers og sårbare forbrugeres rettigheder, præciserer markedsdeltagernes og reguleringsmyndighedernes roller og ansvarsområder og fremmer udviklingen af transeuropæiske energinet. Siden Ruslands invasion af Ukraine og den deraf følgende energikrise har strukturen på EU's energimarked gennemgået gennemgribende strukturelle ændringer.

RETSGRUNDLAG

Artikel 114 og 194 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde

MÅL

Gennemførelsen af EU's indre marked på energiområdet kræver: fjernelse af en lang række barrierer og handelshindringer, tilnærmelse af afgifts- og prispolitikken samt fastsættelse af nye normer og standarder og vedtagelse af miljø- og sikkerhedsbestemmelser. Formålet er at sikre et velfungerende marked med fair markedsadgang og et højt beskyttelsesniveau for forbrugere samt en tilstrækkelig grad af sammenkobling og produktionskapacitet.

RESULTATER

A. Liberalisering af gas- og elmarkederne

I 1990'erne besluttede Den Europæiske Union og medlemsstaterne gradvist at åbne deres nationale el- og gasmarkeder, der var præget af monopol, for konkurrence.

Den første energipakke, der blev vedtaget mellem 1996 og 1998, bestod af to direktiver og indførte en første liberalisering af de nationale el- og gasmarkeder. Den anden energipakke, der blev vedtaget i 2003, gav industrielle og private forbrugere mulighed for frit at vælge deres egne gas- og elleverandører fra en bredere vifte af konkurrenter.

Den tredje energipakke, der blev vedtaget i 2009, liberaliserede det indre el- og gasmarked yderligere. Den indførte flere reformer, bl.a. adskillelse af energiforsyning og -produktion fra drift af transmissionsnet, nye krav til uafhængige tilsynsmyndigheder, et nyt EU-agentur for samarbejde mellem energireguleringsmyndigheder (ACER),

europæiske net af transmissionssystemoperatører for el og gas (ENTSO-E henholdsvis ENTSO-G) og forbedrede forbrugerrettigheder på detailmarkeder. Pakken er hjørnestenen i det indre energimarked.

Den fjerde energipakke, også kaldet [pakken om ren energi til alle europæere](#), blev vedtaget i 2019 og omfattede et direktiv om el ([direktiv \(EU\) 2019/944](#)) og tre forordninger henholdsvis om el ([forordning \(EU\) 2019/943](#)), om risikoberedskab [forordning \(EU\) 2019/941](#) og forordningen om Den Europæiske Unions Agentur for Samarbejde mellem Energireguleringsmyndigheder (ACER) ([forordning \(EU\) 2019/942](#)). Med pakken indførtes nye regler for elmarkedet for vedvarende energi og investeringer, incitament for forbrugerne og grænser for tilskud til kraftværker såsom kapacitetsmekanismer. Det blev også krævet, at der blev udarbejdet beredskabsplaner, og ACER's beføjelser med hensyn til grænseoverskridende samarbejde blev styrket.

Den femte energipakke "[Fit For 55](#)" blev offentliggjort i 2021 med det formål at tilpasse EU's energimål til de nye europæiske klimaambitioner for 2030 og 2050. Efter Rusland invaderede Ukraine i februar 2022 og afbrød landets gasforsyning til Europa vedtog EU [REPowerEU](#) med henblik på hurtigt at udfase al import af fossil energi fra Rusland, indføre energibesparende foranstaltninger, diversificere energiimporten, vedtage ekstraordinære og strukturelle foranstaltninger på el- og gasmarkedet og fremskynde indførelsen af vedvarende energi.

I øjeblikket er energiunionen baseret på gennemførelsen af foranstaltninger vedrørende energieffektivitet, vedvarende energi, udformning af elmarkedet, forsyningssikkerhed, det indre energimarked, sammenkoblinger, risikoberedskab og forvaltning. De vigtigste retsakter i pakken er:

Forordningen om det indre marked for elektricitet ([forordning \(EU\) 2019/943](#)), som fastlægger de vigtigste markedsbaserede principper og regler for driften af elektricitetsmarkederne. Den omfatter markedsbaseret prisdannelse, kunder som aktive markedsdeltagere, markedsbaserede incitament til dekarboniseret elproduktion, gradvis fjernelse af hindringer for grænseoverskridende elektricitetsstrømme, elektricitetsproducenters direkte eller indirekte ansvar og betingelserne for oprettelse af kapacitetsmekanismer.

Direktivet om fælles regler for det indre marked for elektricitet ([direktiv \(EU\) 2019/944](#)) indeholder flere bestemmelser om forbrugerbeskyttelse, herunder fri fastsættelse af elforsyningspriser, markedsbaseret priskonkurrence mellem leverandører, beskyttelse af energifattige og sårbare privatkunder og slutkundernes ret til elektricitet. Forbrugerne kan anmode om installation af intelligente elmålere uden yderligere omkostninger. Husholdninger og mikrovirksomheder har gratis adgang til mindst ét værktøj, der sammenligner leverandørers tilbud, herunder tilbud om dynamiske elpriskontrakter. De kan skifte leverandør gratis inden for højst tre uger og deltage i kollektive skifteordninger. Slutforbrugere med intelligente målere kan anmode om dynamiske priskontrakter med mindst én stor leverandør. De har ret til at handle som aktive kunder uden uforholdsmæssige eller diskriminerende tekniske krav (dvs. sælge egenproduceret elektricitet) og til at modtage klare, sammenfattede kontraktbetingelser.

Forordningen om risikoberedskab i elsektoren ([forordning \(EU\) 2019/941](#)) indfører fælles regler om forebyggelse af og forberedelse på elkriser for at sikre grænseoverskridende samarbejde og krisestyring. Den giver også en fælles ramme til bedre evaluering og overvågning af forsyningssikkerheden for elektricitet. I henhold til forordningen skal Det Europæiske Net af Elektricitetstransmissionssystemoperatører (ENTSO-E) udvikle og foreslå en fælles metode til kortlægning af risici i samarbejde med ACER og Elektricitetskoordinationsgruppen, som skal godkendes af ACER.

Direktivet om fælles regler for det indre marked for naturgas ([direktiv 2009/73/EF](#)) indfører markedsbaserede og ikke-diskriminerende regler for gastransmission, -distribution, -forsyning og -lagring. EU-landene skal adskille transmissionssystemer og systemoperatører fra vertikalt integrerede energiselskaber. Det betyder, at virksomheder, der producerer eller leverer gas eller elektricitet, ikke kan udøve rettigheder over en transmissionssystemoperatør og omvendt. EU-landene (eller de kompetente tilsynsmyndigheder i dem) har ansvaret for at indrette et system med ikkediskriminerende tredjepartsadgang til transmissions- og distributionssystemer. For at gøre dette offentliggør de tariffer.

Forordningen om betingelserne for adgang til naturgastransmissionsnet ([forordning \(EF\) nr. 715/2009](#)) indfører regler for adgang til naturgastransmissionsnet, gaslagre og LNG-faciliteter (flydende naturgas). Forordningen fastsætter, hvordan tarifferne for adgang til gas- og elnet fastlægges, de tjenester, der tilbydes, kapacitetsallokeringen til gastransmissionssystemoperatører, gennemsigtighedskrav og regler om balancering, og gebyrer for ubalancer på markedet. EU-landene eller de kompetente tilsynsmyndigheder har ansvaret for at indrette et system med ikkediskriminerende tredjepartsadgang til transmissions- og distributionssystemer baseret på offentliggjorte tariffer.

B. Videre skridt

Debatten om energiaspekterne i den femte energipakke fandt oprindeligt sted i forbindelse med høje energipriser som følge af genopretningen efter pandemien. I 2021 blev [Fit for 55](#)-pakken vedtaget. Desuden har revisioner af [gasdirektiv 2009/73/EF](#) og [gasforordning \(EF\) nr. 715/2009](#) til formål at fastlægge den nye lovgivningsmæssige ramme for konkurrencedygtige dekarboniserede gasmarkeder, herunder det nye EU-brintmarked og reduktion af metanemissioner.

Debatten om den femte energipakke ændrede sig radikalt efter den russiske invasion af Ukraine. Det var nødvendigt, at EU reagerede på den eskalerende globale energikrise, så EU fremsatte flere forslag til gennemgribende strukturelle ændringer af sine energimarkeder. I marts 2022 stod der i [REPowerEU-meddelelsen](#) udtrykkeligt, at EU havde intentioner om at udfase sin afhængighed af russiske fossile brændstoffer. I maj 2022 blev disse mål operationaliseret med [REPowerEU-planen](#), der indeholder tiltag for at spare energi, diversificere forsyningerne, øge energiforsyningssikkerheden, erstatte fossile brændstoffer og fremskynde udbredelsen af vedvarende energi. Dette blev i juli 2022 efterfulgt af nye regler om koordinerede foranstaltninger til reduktion af efterspørgslen efter gas - "[Spar på gassen til en sikker vinter](#)".

Situationens alvor og hastende karakter førte til, at Kommissionen fremlagde Rådets [forordning \(EU\) 2022/1369](#) om koordinerede foranstaltninger til reduktion af

efterspørgslen efter gas, hvor der blev fastsat et frivilligt (obligatorisk i nødstilfælde) mål på 15 % for at mindske medlemsstaternes gasforbrug i perioden 1. august 2022 til 31. marts 2023, som trådte i kraft den 9. august. I september 2022 blev den efterfulgt af en ny forordning fra Rådet om et [nødindgreb](#) for at imødegå høje energipriser og reducere elregningerne for europæiske borgere og virksomheder. I perioden september-december 2022 vedtog Rådet tre midlertidige ekstraordinære markedsforanstaltninger, nemlig et overordnet frivilligt mål på 10 % reduktion af bruttoforbruget af el i perioden 1. december 2022 til 31. marts 2023 og et obligatorisk mål på 5 % reduktion af elforbruget i spidsbelastningsperioder, et loft for markedsindtjening på 180 EUR/MWh for elgeneratorer ved hjælp af vedvarende energikilder, atomkraft og brunkul, og en obligatorisk midlertidig solidaritetsafgift for sektoren for fossile brændstoffer.

Den 14. marts 2023 foreslog Kommissionen en [reform af udformningen af elmarkedet](#), navnlig elforordningen, eldirektivet og REMIT-forordning (EU) nr. 1227/2011. I forslaget indføres foranstaltninger til at tilskynde til langsigtede kontrakter, bestemmelser om adgang til vedvarende energikilder, regler for deling af vedvarende energi, langtidskontrakter for forbrugere, nye støtteordninger for fleksibelt elforbrug og -lagring, beskyttelse af sårbare forbrugere, udvidelse af regulerede detailpriser til at omfatte private husstande og SMV'er i tilfælde af en krise og forpligtelser for medlemsstater til at fastlægge leveringspligtige leverandører. I oktober 2023 vedtog Parlamentet og Rådet deres forhandlingspositioner og indledte trilogien med henblik på vedtagelse af denne lovgivning.

C. Regulering af energimarkedet: EU's Agentur for Samarbejde mellem Energireguleringsmyndigheder (ACER)

EU's ACER blev udarbejdet i 2009 og har været i kraft siden marts 2011. ACER er hovedsagelig ansvarlig for at fremme samarbejde mellem nationalt regulerende myndigheder på regionalt plan og EU-plan og for at overvåge udviklingen af netværket og det indre el- og gasmarked. Det har desuden beføjelse til at undersøge sager om markedsmisbrug og koordinere anvendelsen af passende sanktioner med medlemsstaterne.

I juni 2019 styrkede [forordning \(EU\) 2019/942](#) (ACER-forordningen) ACER's rolle med hensyn til at koordinere de nationale tilsynsmyndigheders tiltag, navnlig foranstaltninger for grænseområder, hvor der er risiko for fragmenteret national eller regional beslutningstagning. I omarbejdningen af elforordningen ([forordning \(EU\) 2019/943](#)) fik ACER øget ansvar for at udarbejde og forelægge det endelige forslag til netregler for Kommissionen og for at påvirke revisionsprocessen for det regionale elmarked (budområder). Med forordningen indførtes gebyrer som en yderligere finansieringskilde til dækning af omkostningerne ved REMIT-relaterede aktiviteter ("REMIT-gebyrer").

Den Europæiske Union har også oprettet samarbejdsstrukturer for europæiske nettransmissionssystemoperatører (ENTSO'er) for elektricitet og gas i [forordning \(EU\) 2019/943](#) og [forordning nr. 715/2009/EF](#). ENTSO'erne udarbejder sammen med ACER udførlige regler for netadgang samt tekniske regler og sikrer samordningen af netdrift gennem udveksling af driftsinformation og udvikling af fælles sikkerheds-

og beredskabsstandarder og -procedurer. ENTSO'erne er desuden ansvarlige for udarbejdelse af en tiårig netinvesteringsplan hvert andet år, som revideres af ACER.

[Forordning \(EU\) 2016/1952](#) forbedrer gennemsigtigheden af de gas- og elpriser, der opkræves af slutbrugere i industrien, ved at forpligte medlemsstaterne til at meddele Eurostat priser og prissætningsystemer en eller to gange om året. [Forordning \(EU\) nr. 1227/2011](#) om integritet og gennemsigtighed på engrosenergimarkedene (REMIT) sikrer fair handelspraksis på EU's energimarkeder.

D. Energiforsyningssikkerhed

Med [forordning \(EU\) 2019/941](#) om risikoberedskab i elsektoren indføres foranstaltninger til at sikre elforsyningssikkerheden for at sikre korrekt funktion af det indre elmarked, en tilstrækkelig sammenkoblingsgrad mellem medlemsstaterne, tilstrækkelig produktionskapacitet og balance mellem udbud og efterspørgsel. [Forordning \(EU\) 2018/1999](#) om forvaltning af energiunionen fastsætter et mål for sammenkobling af elnet på mindst 15 % senest i 2030. [Forordning \(EU\) 2017/1938](#) om gasforsyningssikkerhed fastsætter foranstaltninger til opretholdelse af gasforsyningssikkerheden ved at tillade ekstraordinære foranstaltninger i tilfælde af en nødsituation. Denne forordning blev revideret i 2022 efter Ruslands invasion af Ukraine. EU vedtog obligatoriske mål og forløb for fyldning af gaslagre, som kræver, at EU-landene fylder deres gaslagre op til 80 % af deres kapacitet senest 1. november 2022 og til 90 % i de efterfølgende år.

[Forordning \(EU\) 2022/2576](#) styrker energisolidariteten gennem bedre koordinering af indkøb af gas, udveksling af gas på tværs af grænserne og pålidelige prisbenchmarks. Den tilvejebringer en lovramme for [EU's energiplatform](#) til at støtte EU-lande med deres forberedelser til vinteren 2023-2024 og navnlig med at fylde deres gaslagre. [Direktiv 2009/119/EF](#) har til formål at garantere olieforsyningssikkerheden ved at forpligte medlemsstaterne til at opretholde minimumslagre af olie svarende til den gennemsnitlige daglige nettoimport i 90 dage, eller det gennemsnitlige daglige indenlandske forbrug i 61 dage, alt efter hvilken af de to mængder der er størst. Anvendelsesområdet for [gasdirektiv 2009/73/EF](#) omfatter fremtidige gasrørledninger til og fra lande uden for EU med undtagelse af eksisterende rørledninger. Der er særlige bestemmelser i [direktiv 2013/30/EU](#) om sikkerheden i forbindelse med offshore olie- og gasaktiviteter.

E. Transeuropæiske energinet (TEN-E):

Det transeuropæiske energinet er en politik, der fokuserer på at forbinde medlemsstaternes energiinfrastruktur. Som led i politikken er der udpeget 11 prioriterede korridorer: tre for elektricitet, fem for offshorennet og tre for brint. Der er også tre prioriterede tematiske områder: udbredelse af intelligente elnet, intelligente gasnet og et grænseoverskridende kuldioxidnet.

TEN-E-[forordning \(EU\) 2022/869](#) fastsætter retningslinjer for transeuropæiske net, der fastlægger projekter af fælles interesse ([projekter af fælles interesse](#)) blandt EU-lande, projekter af gensidig interesse mellem EU-lande og lande uden for EU samt prioriterede projekter inden for transeuropæiske elektricitets- og gasnet. Med den ophørte støtten til nye naturgas- og olieprojekter, og den krævede bæredygtighedskriterier for alle projekter. Nye projekter af fælles interesse for energi og grænseoverskridende

projekter vedrørende vedvarende energi finansieres af Connecting Europe-faciliteten i 2021-2027 ([CEF-E](#)), som er et finansieringsinstrument med et syvårigt budget på 5,84 mia. EUR tildelt i form af tilskud, der forvaltes af Forvaltningsorganet for Klima, Infrastruktur og Miljø. Kommissionen opstiller listen over projekter af fælles interesse via en delegeret retsakt, som træder i kraft, hvis Europa-Parlamentet eller Rådet ikke gør indsigelse inden for en frist på to måneder fra meddelelsen.

EUROPA-PARLAMENTETS ROLLE

Ved vedtagelsen af lovpakken om det indre energimarked har Europa-Parlamentet stærkt støttet ejerskabsretlig adskillelse i elsektoren som det mest effektive middel til at sikre investeringer i infrastruktur på en ikkediskriminerende måde, fair netadgang for nytilkomne virksomheder og markedsgennemsigthed.

Europa-Parlamentet har endvidere understreget vigtigheden af en fælles europæisk holdning til midtvejsinvesteringer (en vejledende europæisk tiårig plan med fokus på sammenkobling), et styrket samarbejde mellem tilsynsmyndigheder, medlemsstater og transmissionssystemoperatører, og en stærk proces med harmonisering af betingelserne for netadgang. På Europa-Parlamentets initiativ er der sat fokus på forbrugerrettigheder, hvilket indgik i den aftale, der blev indgået med Rådet: I beslutningerne blev det fastholdt, at forbrugerrettigheder (skift af leverandør, direkte oplysninger via intelligente målere og effektiv behandling af klager til en energiombudsmand) skulle forbedres.

Europa-Parlamentet fik desuden anerkendt begrebet "energifattigdom". Det støttede i høj grad oprettelsen af ACER og understregede, at agenturet bør tildeles de nødvendige beføjelser til at løse de problemer, der ikke kan løses af nationale myndigheder, og som hæmmer det indre markeds integration og funktion. Siden Ruslands invasion af Ukraine har Europa-Parlamentet vedtaget adskillige beslutninger om udfasning af fossile brændstoffer fra Rusland og fastlagt følgende vigtige holdninger:

- Den 14. september 2023 [bekræftede](#) Parlamentet indledningen af forhandlingerne om elmarkedet. Det ønsker at styrke forbrugerbeskyttelsen mod svingende priser, sikre retten til at vælge mellem faste og dynamiske priskontrakter og forbyde vedtagelsen af ensidige ændringer af kontraktvilkårene. Det opfordrede også til et forbud mod, at leverandører afbryder elforsyningen, herunder i forbindelse med tvister, og et forbud mod ethvert krav om, at sårbare kunder skal anvende forudbetalingssystemer.
- Den 5. oktober 2022 vedtog Europa-Parlamentet en [beslutning](#) om energipriser, hvori det atter opfordrede til øjeblikkelig og fuld embargo mod import af olie, kul, nukleart brændsel og gas fra Rusland og understregede sin holdning mod energiafkobling af sårbare forbrugere. Det opfordrede også til et passende prisloft for gasimport fra rørledninger, nye foranstaltninger til at tackle spekulation, et loft over indtægterne fra såkaldte inframarginale elproducenter til gavn for forbrugere og virksomheder, og pålagde Kommissionen at analysere afkoblingen af el- og gaspriser. Endelig beklagede det, at Kommissionen havde valgt rådsforordninger som lovgivningsredskab til at tackle energikrisen.

- Den 19. maj 2022 vedtog Europa-Parlamentet en [beslutning](#) om de sociale og økonomiske konsekvenser for EU af den russiske krig i Ukraine, hvori det opfordrede medlemsstaterne til hurtigst muligt at vedtage den sjette pakke af sanktioner. Det gentog sin opfordring til en øjeblikkelig fuldstændig embargo mod import af russisk olie, kul, nukleart brændsel og gas.
- Den 7. april 2022 vedtog Europa-Parlamentet en [beslutning](#), hvori det opfordrede til, at der indføres øjeblikkelig og fuld embargo mod import af olie, kul, nukleart brændsel og gas fra Rusland, at Nordstream 1 og 2 helt opgives, og at der fremlægges en plan for fortsat at sikre EU's energiforsyningsikkerhed på kort sigt.
- Den 1. marts 2022 [fordømte](#) Europa-Parlamentet Ruslands ulovlige, uprovokerede og uberettigede angrebskrig mod Ukraine samt Belarus' medvirken til denne krig. Det opfordrede til, at anvendelsesområdet for sanktionerne udvides, og at de sigter mod en strategisk svækkelse af Ruslands økonomi og industrigrundlag, navnlig det militære-industrielle kompleks. Det opfordrede navnlig til en begrænsning af importen af vigtige eksportvarer, herunder olie og gas, fra Rusland.

Yderligere oplysninger om dette emne findes på [hjemmesiden](#) for Udvalget om Industri, Forskning og Energi (ITRE).

Matteo Ciucci
11/2023

